

Bütün ülkelerin
proleterleri birlesin!Kartären hemü
welatan yekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Tutukla yoldaşlar,
siz halkımızın onurunuz!Yıl: 8. Sayı: 184-185
25 Ocak 1982

ÇEK - AL

*Yoldaşımızın, daha güncel konular nedeniyle aralar vererek yayınladığımız
26. Kongre yazısının son bölümünü bu sayımızda veriyoruz.
Yazı çıkartılan bölümleriyle birlikte
genişletilmiş olarak kitap halinde yayınlanmıştır.*

IV. SBKP'nin 26. Kongresi

R. Yürükoğlu

IV.

Parti - Sovyet toplumunun öncüsü

SBKP 26. Kongre Raporu'nun dördüncü ve son bölümü, "*Parti — Sovyet Toplumunun Öncüsü*" başlığını taşımaktadır.

I. Artık tüm halkın partisi olan Komünist Partisi'nin rolü giderek artıyor

Raporun parti bölümündeki temel fikir, "gelişmiş sosyalizmde partinin rolünün arttığı"dır. Rapor fikri şöyle dile getirilmektedir:

"Yoldaşlar, 25. Kongre'de, *gelişmiş sosyalizmde partinin toplumdaki rolünün büyüdüğü* sonucuna varılmıştı. Son beş yıl bunu doğrulamıştır."

Bu fikrin bir gerekçesi olarak da şunlar öne sürülmektedir: "Gelişmiş sosyalizmde varolan sınıf ve katmanlar arasında çelişkiler ortadan kalkmış, yerini "önemli ayrılıklar"a bırakmıştır. Bu sınıf ve katmanlar artık elbirliğiyle, dostça komünizm kuruculuğunda ilerliyorlar. Bu nedenle, kooperatif çiftçiler ve aydınlar işçi sınıfının ideolojik ve siyasal konularını artık iyice benimsemişlerdir. Böylece, Komünist Partisi, "*tüm halkın partisi*" olmuştur. Ancak, "*tüm halkın partisi*" olmayı, işçi sınıfı-

nın partisi olmanın karşısına koymamak gerekir. Çünkü işçi sınıfı hâlâ en iyi örgütlü ve gelişkin güç olarak toplumun öncüsüdür. Tüm halkın işçi sınıfının konularını kabul etmesiyle, partinin toplumdaki rolü daha da artmıştır!

Gerekçedeki kelime oyunlarını, mantık hatalarını bir yana bırakalım. Ana fikir şudur: Sınıf farkları ortadan kalktıkça, partinin toplumdaki rolü de artmaktadır.

SBKP Programı bu fikri şöyle anlatmaktadır:

"Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin zaferi ve Sovyet cemiyeti birliğinin sağlanması sonucunda, *işçi sınıfının Komünist Partisi*, Sovyet halkının öncüsü haline geldi. *Bütün halkın partisi oldu*. Sosyal hayatın bütün alanlarında yön verici etkisini genişletti." (abç)

Bu akıl yürütme, aynen "tüm halkın devleti" konusunda olduğu gibi, başbaşa bir çelişkidir. Bir yanda, partinin rolünün arttığını görüyorlar, öte yanda sosyalizm, proletarya diktatörlüğü ve sınıfların kalkması konularında yanlış bir çerçeveye bağlıdır. Yapılacak tek şey elmayla armudu birleştirmek ve *sınıf farkları kalktıkça partinin rolü artıyor* demek oluyor. "Tüm halkın devleti" de öyle değil miydi? Bir yanda diktatörlük kalkıyor (!), öte yanda geriye kalan bu tuhaf devlet giderek güçleniyordu.

Sınıflar birbirine yaklaştıkça partinin rolü büyüyorsa, partinin rolünün en yüksek olacağı dönem, sınıfların kalktığı komünizmin üst aşaması olmalıdır! Oysa devletin ve onun bir ögesi olan partinin varlığı da, rolü de sınıfların varlığıyla bağlıdır. Sınıf farkları kalktıkça, toplum kendini yönetme yolunda

ilerledikçe devlet ve partiye olan gereksinim de azalır ve sonunda ortadan kalkar.

Sovyetler Birliği'nde bugün partinin rolünün giderek arttığı doğrudur ama öne sürülen gerekçe ve "tüm halkın partisi" kavramı yanlıştır. Sovyetler Birliği'nde devlet ve proletarya partisi güçleniyor, güçlenmek zorundadır. *Dünya proletarya diktatörlüğü* kurulana dek kesimsel başarı kazanmış parçalar da proletarya devleti ve partisi güçlenmek zorundadır. Çünkü emperyalizmin üstünlüğü kırılmamış ve sınıfların ortadan kalkmasının nesnel koşulları sağlanmamıştır.

Komünist partisi işçi sınıfının partisi ve tüm emekçi halkın da çıkarlarını savunur. Tüm toplumun partisi olacağı an, tüm toplumun işçi sınıfına katıldığı, işçi sınıfının tüm toplumu içine aldığı an olacaktır. Ne var ki o aşamada siyasal partiler de ortadan kalkacaktır çünkü o aşama komünizmdir.

2. Parti üyeliği

Raporda parti üyeliği hakkında şu sayılar verilmektedir:

"Geçtiğimiz dönemde SBKP'nin üye sayısı 1.8 milyon kadar artmıştır. Bugün 17 milyon 480 bin üyesi vardır. Bunların yüzde 43.4'ü fabrika işçisi, yüzde 12.8'i kolektif çiftçi, ve yüzde 43.8'i teknik, bilimsel ve yaratıcı aydınlar, eğitim, tıp ve kültür işçileri, yönetim aparatında çalışanlar ve Silahlı Kuvvetler üyeleridir.

"Son beş yılda işçi sınıfının en iyi 1.5 milyondan fazla üyesi SBKP'ye katılmıştır. Bu, yeni alınan üyelerin yüzde 59'unu oluşturmaktadır. Yeni üyelerin yüzde 10'un üzerinde bir oranı kolektif

çiftçilerdir. Sovyet aydınlarının akını sürmüştür."

Sayıların içinden çıkmak güç. Üye sayısındaki net artış 1.8 milyondur. Raporun birkaç paragraf ötesinde aday üyelikleri reddedilenler 91 bin ve partiden çıkarılanlar 300 bin olarak gösterildiğine göre, son beş yılda yeni alınan üye sayısı 2.2 milyon kadardır. Bunun 1.5 milyonunun (yüzde 59) işçi olduğu söyleniyor. Oysa, alınan işçi sayısı, kendi verdikleri sayılarla yüzde 68 gözüküyor.

Yeni alınan üyeler, işçi sayısı çıkarılınca 700 bin kişi kalıyor. Yeni üyelerin yüzde 10 kadarının kollektif çiftçi olduğu söyleniyor. Bu 220 bin eder. Geri kalan 480 bin ise aydınlardır, ki bu da yüzde 22 eder.

Bunlar bir yana, parti üyeliğinin sınıfsal bileşiminin şöyle olduğunu öğreniyoruz: İşçiler yüzde 43.4, kollektif çiftçiler yüzde 12.8, aydınlar ve bürokrasi yüzde 43.8. Çalışan nüfusun ise yüzde 67'si işçi, yüzde 25'i aydınlar olarak verilmişti. Bu durumda, işçilerin parti üyeliğinde tuttukları yer, toplumda tuttukları yerden oldukça geridedir. Bu da, "tüm halkın partisi" olmayla bağlı olsa gerek.

Partiden atılanlar ve monolitiklik

Raporda söylendiğine göre 25. Kongre'den bu yana 300 bin kişi parti üyeliğinden çıkartılmış. Aday üyelik süresi içinde üyeliği reddedilenler ise 91 bin kişi imiş.

Bu sayıların ardından raporda şöyle söyleniyor:

"Kategorik olarak belirtmek gerekir ki, yakınsız bir biçimde davranan, Parti Tüzüğü'nü ve Parti normlarını çiğneyenlere karşı tutumumuz, uzlaşmaz olmuştur, öyle oluyor ve olacaktır. Hiç kimse partimizin onuru ve saygılığın, sıralarının arılığı söz konusu olduğu zaman hoşgörü beklemez."

"SBKP'nin monolitik birliğini, Sovyet toplumuna önderlik etme ve Sovyet halkını komünizm yolunda kendine güvenle yönetme yeteneğini sağlayan işte bu kesin yansımadır." (abc)

Komünist Partisi'nin monolitikliğini sağlamada bu da bir yoldur. Parti normlarına uymayanları üyelikten çıkartmak gerekir. Ancak sorunu böyle koymak, "monolitik birliği sağlayan bu kesin yansımadır" demek, bürokratik bir yansımayı yansıtır. Parti birliğini asıl garanti altına alan bunlar değildir.

3. Parti liderliği

"Parti Liderliği Yöntemlerinin Geliştirilmesi" adlı bölümde, parti üst kurullarının beş yıl içindeki toplantı sayıları veriliyor. Buna göre, son kongreden bu

yana onbir MK Plenumu (aşağı yukarı altı ayda bir), 236 Politik Büro toplantısı, 250 MK sekreteryası toplantısı yapılmış. MK toplantılarıyla Politbüro toplantıları arasındaki büyük fark genel demokratik işleyiş açısından bir fikir verebilir.

Rapor, parti liderliğinin yapısı hakkında sayı vermemektedir. Ancak ilginç şeyler de söylüyor:

"25. Kongre'nin direktifleri uyarınca, ekonomide çalışan birçok uzman parti çalışmasında görevlendirildi. Şu anda Birlik Cumhuriyetleri Komünist Partileri Merkez Komiteleri ve yöre ve bölge komiteleri sekreterlerinin dörtte üçü ve kent ve semt parti komiteleri sekreterlerinin üçte ikisi teknik, ekonomik ya da tarımsal eğitim görmüşlerdir. Bu sevindiricidir. Ancak şunu da dikkate almak gerekir ki, endüstriden parti aygıtına gelmiş olan uzmanların bir kesimi yeterli siyasal deneyimden yoksundur ve bazı durumlarda parti organlarına ekonomik yönetim yöntemlerini taşıtmaktadırlar." (abc)

Söylenenler, parti liderliğinde aydınların büyük bir ağırlık taşıdığını gösteriyor. Bu aydınlar, işçi sınıfından geliyor olabilirler, babaları ya da kendileri bir zamanlar işçilik yapmış olabilirler. Fakat bugün toplumsal işbölümünde tuttukları yerle, "...komünist toplumun yüksek gelişme aşamasına ulaşana dek, ayrı bir toplumsal katman olarak varlıklarını sürdürecektik olan uzmanlar..." (Lenin, *Toplu Yapılar*, İngilizce basım, c.42, s.384) içindedirler.

Doğal olarak bunlar partiye, parti yönetimine kendi toplumsal özelliklerini, bakış açılarını ve çalışma stillerini taşırlar. Rapor bu tehlikeye karşı uyarı yapıyor. Bu gönülden katıldığımız bir uyarıdır.

Parti liderliğinde kadının katılımına gelince burada durum tek sözcükle çok ciddidir. Rapor şöyle diyor:

"Kadınların yürütme işine, parti, yerel yönetim, ekonomik, vb. çalışmalara katılımına özel olarak değinmek gerektiği kanısındayım. Kabul edilmelidir ki, bugüne dek kadınları yürütme konularına getirmek için varolan olanaklar yeterince değerlendirilmemektedir. Bu düzeltilmelidir."

Küçüçük, tek bir paragraf. Ne sayı, ne oran var. "Adetten" konuşulduğu çok açık. Oysa propağanda kitaplarında kadının Sovyetler Birliği'nde toplumsal yaşama, toplum yönetimine nasıl katıldığı anlatılır da anlatılır. Ekim devriminin ve sosyalizmin kadının konumuna ilişkin kazanımlarını kimse yadsıyamaz. Çeşitli mesleklerdeki oranlar bunu gösterir. Ancak sorun bununla bitmiyor. Kadınla erkeğin kendilerine ve öteki cinsle biçtikleri rollerin değişmesi söz konusudur. Bunun için, fiziksel gücün ayrımlarını yok edecek çok yüksek bir

teknolojik gelişme, yüksek bir kültür oluşumu ve sürekli ideolojik savaşım gereklidir. Uzun zaman isteyen bu koşullar karşısında ve kadın sorununun tam olarak komünizmde çözüleceğini bildiğimiz için, hiç kimse kadın sorununun Sovyetler'de bugün çözülmesini beklemiyor.

Ne var ki, burada tartışılan Sovyet toplumu değil, komünistlerdir, komünist partisidir. Yönetimi 65 yıldır *erkeklerle sınırlı bir parti* affedilir bir yanlış değildir. Sovyetler'de kadın delegeler var, yerel komitelerde de mutlaka vardır. Merkez Komitesi'nde yüzlerce üye içinde daima bir-iki kadın komünist de oluyor. Tereşkova Yoldaş gibi. Oysa, belki yanılıyorum ama asıl yetkin organ olan Politik Büro'da 1917'den bu yana tek bir kadın komünistin görev aldığı bilmiyorum. Raporun öteki bölümlerinde kadın konusunun ele alınışıyla birlikte düşünersek, bu durum erkek şovenizminden başka neyle açıklanabilir?

4. Parti yaşamının sorunları

Raporun bu bölümünde, gerçek tartışma, açıklık ve eleştiri-özeleştiri konuları üzerinde duruluyor.

Parti toplantılarının göstermelik olmaktan, sıkıcılıktan kurtarılması için gerçek tartışma sağlanmasını isteyen rapor, şöyle diyor:

"Üyeler toplantılara sırf katılmış olmak ve önceden saptanmış konuşmacıları dinlemek için katılıyorsa, parti örgütlerinin çalışmalarını gerçekten etkin olma-yacaktır."

İkinci güzel ve katıldığımız görüş açıklık konusunda biraz çekingen bir biçimde geliyor:

"Çok önemli bir nokta, tüm Sovyet yurttaşlarını parti sorunları üstüne bilgilendirmektir. Parti örgütlerinin çalışmalarında açıklık, partinin yığın bağlarını güçlendirmede etkin bir araçtır. Bu yönde çok şey yapıyoruz, ancak herhalde iyileştirilebilecek olan belli şeyler de vardır."

Eleştiri-özeleştiri konusunda ise şöyle deniyor:

"SBKP 25. Kongresi'nin direktifleri partide *eleştiri ve özeleştiri*nin yaygınlaştırılmasını körükledi. Bu olumlu eğilimi beslemeyi sürdürmek, tüm parti örgütlerinde bir özeleştiri ruhu ve eksikliklere karşı bir uzlaşmazlık yerleştirmek için herşey yapılmalıdır."

"Eleştiriye karşı herhangi bir baskı girişimi kararlılıkla durdurulmalıdır. Bu konudaki tutumumuz Parti Tüzüğü'nde açıkça belirtilmiştir. SSCB Anayasası'nda da yansımaktadır. Eleştiriye gemleyenlere karşı asla hoşgörü olamaz — hem parti hem de devlet yasası böyle diyor."

Bunlar gerçekten doğru fikirlerdir. Toplumun ve partinin demokratik işle-yişi sorununun parçalarıdır. Ne var ki, birbirini denetleme ve durdurma gü-cüyle donatılmış güç merkezlerinin gelişmediği organizmalarda söylenen-lerin uygulanabilmesini sağlayacak so-mut mekanizmalar da o denli güçsüz-dür. Çünkü söyleyen de, yapması gereken de aynı yerdir.

5. İdeoloji ve siyasal eğitim alanlarında parti çalışması

Raporun en açık, en sert eleştiri taşıyan kesimi, partinin ideolojik bölümünün çalışmalarının gözden geçirildiği yerdir. Şöyle denmektedir:

“Bütün bu yeni gelişmeler ve koşullar tümüyle hesaba katılıyor mu? Propa-gandamızın muazzam olanakları sonu-na kadar değerlendiriliyor mu? Buna tek yanıt vardır, o da şudur: Henüz hayır.

“Bu durumda Parti Merkez Komitesi *ideolojik çalışmayı ve siyasal eğitimi iyileştirmede görevlerini* formüle etmiştir. Bunlar SBKP Merkez Komitesi'nin 26 Nisan 1979 tarihli kararında belirlenmiş-tir. Bu uzun erimli bir belgedir.

“*Aslında sorun, ideolojik çalışmanın birçok bölümünün ve alanının yeniden kurulması — evet, bu bir dil sürçmesi değildi, yeniden kurulması dedim — sorunudur. İçeriği daha güncel kılınmalı ve biçimleri Sovyet halkının günümüzdeki isteklerine ve gereksinimlerine uygun olmalıdır.*

“Propagandanın hassas konulardan yan çizmemesi ve zor sorunlar olarak nitelenen sorunları ele almakta kork-maması çok önemlidir. Partimizin siya-seti açıktır. Sovyet insanların sormak istediği her soruyu yanıtlamaya hazırız. Bunda daha fazla girişim gösterilmeli-dir. Unutmayalım ki, biz bunları yanıtlamazsak, ülkemizin düşmanları sosya-lizmi kötülemek için bundan yararlan-maya kalkışacaklardır.

“Bir başka nokta. İdeolojik eğitim canlı ve ilgi çekici bir biçimde yürütül-melidir. Basmakalıp laflardan ve klişe-leşmiş bir takım hazır formüllerden uzak olmalıdır. Sovyet yurttaşı eğitim görmüş zeki bir insandır. Ona düşüncesiz, bürokratik bir dilde konuşulduğu zaman, somut yaşanan gerçekler ve gerçek olgular yerine genel lafazanlıkla kar-şılaştığı zaman, televizyonunu ya da radyosunu kapıyor, gazetesini kenara koyuyor.” (abç)

Yukarıdaki alıntıda çok ilginç bir cümle var: İdeolojik çalışmanın pekçok alanını *yeniden kurmak!* Silip yeniden yapmak. Kesinlikle katılıyoruz. Propa-ganda hassas konulardan kaçmamalı, bilimsel çalışma özgür kafalı, cesur olmalı, basmakalıp tekerlemelerden uzak durmalıdır. Son yıllarda yayınlan-hepsi birbirinin aynı Sovyet kitap-

larını okumaktan çok zevk alınmadığını hepimiz biliyoruz.

Ancak, tüm öteki güzel istekler, iyi niyetler gibi bu da bir örgütlenme, mekanizmaların kurulması, demokra-tikleşme sorunudur. Mayakovski, “Dev-let Planlama Komitesi hangi konu-da şiir yazacağını kararlaştırmak için terlesin(!)” demiş. Sonra? Sonra intihar etmiş. O günkü koşulları ya da Maya-kovski'yi yargılama işimiz değil. Ama böyle olmaz. Yazarlar, araştırmacılar, bilim adamları, beş yıllık planların yıllara bölünmüş konuları içinde, bu mekanizmayla çok zor yaratıcı çalışma yapabilirler. Tabii, *genel* bir yön çizmek, düşmanın saldırdığı ya da yaşamın dayattığı alanlarda yoğunlaşmak gere-kir. Konu başlıklarına dek belirlemek ise başka birşeydir. İdeolojik çalışmalar-daki tikanıklığın önemli bir nedeni budur.

Bir araştırmacının, yazarın istediği konuyu üstlenebilecek denli şanslı oldu-ğunu düşünelim. Bu kez de ne yazıla-cağı, daha doğrusu ne *yazılabileceği* o günkü siyasal tutumla belirlenmiştir. Böyle bir ortamda yaratıcı, dinamik, özgür düşünceli çalışmalar insan üstü çaba ister ve büyük bir olasılıkla da gün ışığını görmez. İdeolojik çalışmalardaki tikanıklığın bir önemli nedeni de budur.

Rapor, aynı konuda devamlı şöyle diyor:

“Yığınsal siyasal çalışmamızın biçimleri fazla *fosilleşmiş* değil midir? Yetersiz eğitime sahip, öğrenim düzeyi düşük insanlara hitap etmek başkaydı, gün-ümüz Sovyet yurttaşına seslenmek baş-kadır.

“Bugün hâlâ, parti okullarında ve seminerlerinde yürütülen teorik eğitim, insanları kaygılandırarak yakıcı toplumsal ve üretme ilişkin sorunlarla yeterince bağlı değildir, insanları teorik çalış-madan soğutan formalizm ve skolastiklik tamamen kazanmış değildir.” (abç)

Bunların da nedeni yukarıda söyle-diklerimizden farklı değildir. Fosilleş-me, formalizm (biçimcilik), tikanıklık. Bunlar hep, toplumun her alanında olduğu gibi partide de demokratikleşme hızının arttırılması gereğine işaret et-mektedir. Sosyalist demokrasinin gelişt-irilmesi, yönetim kadrolarının iyi niye-tinden kurtarılmış nesnel mekanizma-lara dönüştürülmesi gereklidir. Bu, Sovyetler Birliği'nin bugün bulunduğu yerden ileri gidebilmesinde giderek *ana halka* olacaktır.

Rapor ideolojik çalışma, propaganda ajitasyon ve eğitim alanlarında bu eleştirileri yaptıktan sonra öküzü boy-nuzundan yakalıyor mu? Eksiklerin, yanlışların gerçek nedenine iniyor mu? Hayır. Şimdi ne dediğine bakalım.

Rapor, teorik çalışma ile propagan-da-ajitasyon-eğitim arasında eleştiriy-

hak kazanma açısından belli belirsiz bir ayırım yapıyor.

Teorik çalışmanın daha iyi durumda olduğunu düşündüklerini aşağıdaki alın-tıdan çıkarabiliyoruz:

“Yoldaşlar, Marksist-Leninist parti olup biten herşeyi düzgün perspektifine koymaya, yeni olguları genellemeye, *Marksist-Leninist teoriyi yaratıcı bir biçimde geliştirmeye* gereken dikkati göstermeden, görevini yerine getiremez. Bunu her zaman en büyük öneme sahip bir görev olarak gördük ve geçtiğimiz dönemde de buna büyük dikkat göster-dik.

“Yirmibeşinci Kongre'den bu yana partinin teorik cephaneliği bir sıra önemli genelleme ve sonuçlarla zengin-leştirilmiştir. Teori alanında başarılan-ların en başında, gelişmiş sosyalizm an-layışının geliştirilmesini saymak gerekir. (...)

“Kısacası, geniş bir çalışma başarılı-mıştır ve bunu takdir etmek gerekir. Ancak toplum bilimi alanında herşey tatmin edici olmaktan uzaktır. Yirmi-beşinci Kongre'de de sözü edilen skolastik teorikleme eğilimi tümüyle aşılışmış değildir. Pek çok felsefeci, yeni gelişmelerin köküne inmeye çalışacak-larına, zaten kanıtlanmış olan şeyleri kanıtlamaya uğraşıyorlar. Sosyalizmin si-yasal ekonomisine ilişkin birçok çözüme kavuşmamış sorun biriktirilmiş. Bilimsel teknolojik devrimin toplumu etkile-rine daha büyük dikkatle eğilinmelidir. Toplumun *siyasal yaşamındaki* gelişme-ler *daha derin ve daha cesur* bir biçimde incelenmelidir. Kamuoyunu inceleme konusunda hâlâ az şey yapılmaktadır.” (abç)

Doğru, çözülmemiş çok sorun vardır. Hele toplumun siyasal yaşamı çok daha cesaretle incelenmelidir. Ancak, gör-üldüğü gibi, teorik çalışma alanında varolan eksiklerin ve hataların nedenleri üstüne hiçbir şey söylenmemektedir. Bir-iki yanlış saptanıyor, birkaç öneri yapılıyor.

Öte yanda, ajitatörlere, propagan-distlere, eğitimcilerle gelince şunlar söyleniyor:

“...Propagandistlerimizin *seçiminde, eğitilmesinde ve zamanında bilgilendiril-mesinde* daha iyi düşünülmüş bir yakla-şım.

“Çünkü propagandist, en sonunda, parti eğitimi sisteminde baş rolü oynayan kişidir. Seminerlerin, siyasal okul-ların, üniversitelerin nasıl olacağı pek-çok yönüyle ona bağlıdır. Bunlar çoğu zaman sıkıcılığın hüküm sürdüğü ve insanların sırf önceden saptanmış saat-leri geçiştirmek için oturdukları yerler mi olacaklar, yoksa tersine, her yerde canlı parti düşüncesinin ve sözünün etkin merkezleri mi olacaklar. *İnsanların parti eğitimine karşı tutumu herşeyden önce partinin ideoloji ve propaganda aktivistlerine bağlıdır.*” (abç)

Görüldüğü gibi, propagandistlere

gelince hataların kaynağı bulunuyor: Uygun insanları seçmemek, düzgün eğitmek ve siyasal tutumlar hakkında çabuk bilgi iletmek! Bu anlayış, öküzü boynuzundan yakalamayı bırakın, henüz öküzü varlığından habersiz olmayı gerektirir. Ya da sorunların üstüne gitmedeki isteksizliği anlatır.

6. Program değişikliği önerisi

Yirmialtıncı Kongre Raporu, usta genellemeler içinde yeni program yazılması hedefini belirliyor. Böylece 1961'de Hruşçof yönetiminde kabul edilen programın utanç kaynağı olan yönlerinden kurtulmak öngörülüyor. Rapor, yeni program isteğini şu sözlerle dile getiriyor:

"Geçtiğimiz dönemde ülkemizdeki tüm değişiklikler ve dünya arenasındaki tüm eylemlerimiz parti programının belirlemelerine uygun olarak yaşama geçirilmiştir. SBKP'nin bugünkü programı geneliyle toplumsal aşamasından geçtiklerini doğru yansıtmaktadır. Ancak kabul edildiğinden bu yana 20 yıl geçmiştir.

"Bu süreç içinde SSCB'de sosyalist ve komünist kuruculuk konusunda geniş deneyim biriktirilmiştir. Bu deneyim tartışmasız bir biçimde göstermektedir ki, komünizme ilerleyişimiz, bir gelişmiş sosyalist toplum aşamasından geçerek gerçekleştirilmektedir. Bu, daha önce belirtildiği gibi, komünist sistemin oluşumunun zorunlu, doğal ve tarihsel olarak uzun bir dönemidir. Bu sonuç parti tarafından son yıllarda çıkarılmış ve geliştirilmiştir ve kuşkusuz parti programına geçirilmelidir."

Gelişmiş sosyalizm, komünizm, "1980'de komünizm" konularını bir önceki bölümde genişçe ele aldığımız için burada yinelemeyi gerekli görmüyoruz. Ancak şu kadarını söyleyelim ki, 1980'lerde Sovyetler Birliği'nin komünizme ulaşamayacağını herkes biliyordu. Onun için "yaşamın, bilimsel çalışmaların gösterdiği gibi, komünizme uzun bir süreçte varılacaktır" gibi büyük sözlerle pek gerek yoktu.

Yirmialtıncı Kongre Raporu

böylece bitiyor.

Sonuç

Yirmialtıncı Kongre Raporu, iyi ya da kötü yanıyla olgun bir rapordur. Çiğ savlardan uzaklaşmış bir dili vardır. Ancak "resmi iyimserlik"i de terketmiş değildir. Çoğu konuda büyük bir deneyim birikimini yansıtan sağ duyulu pragmatizmi vardır. Çoğu kez sorunların belirtilerini göstermede anlaşıyoruz. Sorunların kaynaklarını belirleme ve iyileştirmede ise bizim görüşlerimiz farklıdır. Bize doğru gelen çözümleri yazı içinde yeri geldikçe belirttik.

Yirmialtıncı Kongre Raporu'nu değerlendirmemizin sonunda, bu bölüme dek söylediklerimiz arasından en önemlilerini özetleyen ve birbirine bağlayan bir sonuç yazmayacağız. Çünkü, değerlendirmenin başından sonuna dek bir kızıl şerit gibi uzanan ve eleştirdiğimiz her yönü, her eksiği giderebilecek temel taşı olan böyle bir sonuç vardır: *Proleter demokrasisi geliştirilmelidir.*

SSCB'de kurulan sosyalizm az gelişmiş bir ülkede kurulmuş sosyalizmdir. Çeşitli tarihsel-kültürel-ekonomik-toplumsal-uluslararası nedenlerle aktif yığın demokrasisinin işleyişleri geri kalmıştır. Anayasasında, yasalarında varolan çok sayıdaki demokratik haklar ve güvenceler hakkıyla uygulanamamaktadır. Bunun gerektirdiği ekonomik gelişme, kültürel gelişme ve sivil toplum ve bunların karşılıklı etkileşmesi çünkü yeni yeni oluşmaktadır.

Bir örnek verelim: Yeni Sovyet Anayasası'nın 5. maddesi şöyle diyor: "Önemli devlet konuları ulus çapında tartışmaya açılacak ve halk oylamasına (referandum) sunulacaktır." Kızıl Ordu'nun Afganistan'a yollanması "önemli devlet konuları" arasında en önemlilerinden olduğu halde, Anayasa'nın zorunlu kıldığı tartışma ve referandum yapılmamıştır. *SSCB'de anayasa suçu işlenmiştir.* Bunun bu denli kolay yapılabilmesi, siyasal örgütlenme düzeyinde denetim mekanizmalarının, güç merkezlerinin yokluğunu gösterir.

Toplumsal düzeyde demokratik hakların alışkanlık durumunu almamış olduğu, kültürel gelişmedeki geriliği gösterir.

Ne var ki, bir yandan da toplumun her yönüyle gelişmesi ilerlemektedir. Eski anlayışlar, eski örgütlenmeler, eski işleyişler giderek dar gelmektedir. Kısa bir zaman içinde demokratikleşme Sovyetler Birliği'nin *ana sorunu* olacaktır. Daha bugünden, karşılaşılan pek çok güçlük bu yönü göstermektedir.

Sovyet toplumunun demokratik kurumlaşması, demokratik anlayışı toplumun gelişimine paralel olarak mutlaka ama mutlaka yükselecektir. Partinin bu gidişin önünde yürümesi, bu gelişmeden korkmaması zorunludur. Çünkü *aktif yığın demokrasisi demek olan proleter demokrasisi, sosyalizmden komünizme doğru ilerleyebilmenin zorunlu koşuludur.*

Sovyetler Birliği'nin geleceğini temsil eden bu konuda hiçbir açılım getirmeyen 26. Kongre bu yönüyle tutucu ve tıkanıktır. Konulara genel yaklaşımıyla da (özellikle uluslararası konular, barış ve sosyalist ekonomi konularında) 25. Kongre'den daha sağdadır.

Yirmialtıncı Kongre Raporu'nu değerlendirirken, her komünist partisinin öteki bir komünist partisinde gördüğü yanlışları, eksikleri (hele bunlar tüm komünist partilerin çalışmalarını etkileyecek yönlerse) açıkça, yoldaşça eleştirmesinin hakkı ve görevi olduğu anlayışıyla davranmalı. Bu tutum bizce *proletarya enternasyonalizminin* gereğidir.

Sovyetler Birliği dünya devriminin güçlü kurtarılmış bölgesi, dünya devrimci merkezidir. SBKP dünya işçi ve komünist hareketinin lider partisidir. Oadaki eksiklikler, yanlışlar dünya devrimini *doğrudan* olumsuz yönde etkiler. Bu eksiklerin, yanlışların giderilmesi dünya devrimine büyük bir ivme kazandıracaktır.

Yaşasın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği!

Yaşasın şanlı Sovyetler Birliği Komünist Partisi!

Gelecek komünizmdir!

Yaşayan Sosyalizm kitabında R. Yürükoğlu yoldaş, SBKP 26. Kongre Raporu'ndaki görüşleri ele alarak yaşayan sosyalizmin sorunlarını inceliyor. Tüm devrimci kamuoyu için büyük önemi olduğuna inandığımız kitap, İşçinin Sesi'nde yayınlanan seri yazıları genişletilmiş olarak barındırmaktadır.

"(Menşevikler) bizi devrime kadar sol sekter(!), sosyalist demokrasiiden söz edince ise yüro-komünist(!) bulurlar. (...) Yürükoğlu yoldaşımızın bu kitapta açıkladığı aktif yığın demokrasisi kavramı, menşeviklerin kabusunu komünizme dek uzatacaktır." Emine Engin